

ГЕОГРАФІЧНІ ЗАЗНАЧЕННЯ, ЗАКОНОДАВСТВО, БАЗИ ДАНИХ, ПОШУК

Гаврушкевич Н. В., асистент

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Ромашко А. С., к.т.н., доцент

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

as_romashko@ukr.net

Янюк Д. В., студент

Національний технічний університет України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

Географічне зазначення (ГЗ), а до кінця 2019 року застосовувався термін "кваліфіковане зазначення походження товарів», є досить цікавим об'єктом права інтелектуальної власності, який, як і торговельні марки (ТМ), ідентифікує товари та послуги виробника.

Право інтелектуальної власності на ГЗ [1, ст. 501] виникає з дати державної реєстрації цього права, якщо інше не встановлено законом. Обсяг правової охорони географічного зазначення визначається характеристиками товару (послуги) і межами географічного місця його (її) походження, зафіксованими державною реєстрацією права інтелектуальної власності на географічне зазначення. З огляду на недосконалість законодавства України, ГЗ не дуже часто застосовувалось. З 2020 року вступили в силу змін до законодавства [2], а також на черзі зміни й до інших спеціальних законів в сфері інтелектуальної власності, що дає надію на те, що найближчим часом ситуація зміниться.

ГЗ в Україні охороняються або в результаті подання на заявки об'єднанням осіб (або однією особою, якщо вона є єдиним виробником), які в зазначеному географічному місці виробляють товар та/або видобувають, та/або переробляють сировину для товару (варто зазначити, що такими особами можуть бути іноземні особи, які діють відповідно до Закону [2]), або відповідно до міжнародних договорів України).

Окрім законодавства України, зокрема, Закону України [2] положення про ГЗ наявні в міжнародних угодах, які адмініструються Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ), Світовою організацією торгівлі та Радою Європейського Союзу:

- Паризька конвенція про охорону промислової власності (177 учасників включно з Україною).
- Мадридська угода про недопущення неправдивих або таких, що вводять в оману, зазначень походження (36 учасників, Україна не приєдналась).
- Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження та їхньої міжнародної реєстрації (30 учасників, Україна не приєдналась).
- Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності — TRIPS- (до СОТ приєднались 164 країни).
- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Угода про асоціацію), в якій (Глава 9, частина 2), наявні положення, що стосуються ГЗ.

Відомство кожної країни має свої бази, але нижче розглянемо бази Українського інституту інтелектуальної власності та Всесвітньої організації інтелектуальної власності. Ще раз наголошуємо, що Україна не приєдналась до міжнародних угод, які стосуються ГЗ, а саме, до Мадридської угоди про недопущення неправдивих або таких, що вводять в оману, зазначень походження товарів та до Лісабонської угоди про охорону найменувань місць походження та їхньої міжнародної реєстрації. З огляду на кількість країн, що приєднались, і Мадридська угода про недопущення неправдивих або таких, що вводять в оману, зазначень походження товарів, і Лісабонська угода про охорону найменувань місць походження та їхньої міжнародної реєстрації не користуються "попитом» серед країн-учасниць ВОІВ.

Разом з тим права, пов'язані з охороною ГЗ, регулюються "Угодою про заснування Світової організації торгівлі» та угодою TRIPS (без якої неможливий вступ жодної країни до Світової організації торгівлі), а також Угодою про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, а також іншими двосторонніми угодами, які укладають між собою країни для охорони своїх ГЗ.

На сайті Укрпатенту наявні Відомості державного реєстру України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів (ГЗ). В зазначених відомостях наявна інформація у двох видах:

1. Інформація щодо поданих безпосередньо у відомство України заявок (від громадян України та інших країн) та реєстрації ГЗ та прав щодо їх використання (47 реєстрацій ГЗ);

2. Інформація про ГЗ Європейського Союзу, які охороняє Україна з 01.01.2016 р. відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (реєстрації №№43–3110 та №3116).

Інформація першого виду надана списком (рис.1). Інформація другого виду є гіперпосиланням, при переході за яким ми потрапляємо до бази, яка має можливість пошуку (рис.2). Наповненість бази Укрпатенту щодо ГЗ потребує актуалізації.

Нами було здійснено порівняння ГЗ Болгарії, наявних в базі України та на сайті відомства Болгарії (https://portal.bpo.bg/web/guest/bpo_online/-/bpo/gi-search).

Усі ГЗ Болгарії, зареєстровані в Україні (всього 67 ГЗ), стосуються лише вин та алкогольних напоїв. Разом з тим на сайті Відомства Болгарії наявні зареєстровані ГЗ як для нехарчової продукції, такої як каолін, пісок, для кераміки, для мармуру та перліту, для тютюну, так і для харчової — молочної продукції, мінеральних вод, алкогольних напоїв, в т.ч. вин та ракії.

Відомості про реєстрацію КЗПТ			Назва товару, для якого реєструється КЗПТ	Відомості про реєстрацію права на використання зареєстрованих КЗПТ	
№ реєстрації	Дата реєстрації	Зареєстроване КЗПТ		№ свідоцтва	Дата реєстрації
1	15.03.2007	МИРГОРОДСЬК А	Мінеральна вода	1/01	15.03.2007
			Мінеральна вода	1/02	11.10.2010
2	15.03.2007	Сонячна долина	Десертне марочне вино	2/01	15.03.2007
3	15.03.2007	СХІДНИЦЬКА	Мінеральна вода		
4	25.02.2008	ЕССЕНТУКИ	Мінеральна вода	4/01	25.02.2008
			Мінеральна вода	4/02	10.09.2009

Рис. 1. Інформація щодо реєстрації заявок, поданих безпосередньо у відомство України

Номер реєстрації	Дата реєстрації	Міжнародний договір, на підставі якого КЗПТ внесено до реєстру	Держава реєстрації КЗПТ	Зареєстроване КЗПТ	Варіанти зареєстрованого КЗПТ			Назва товару, для якого зареєстровано КЗПТ
					Транскрипція зареєстрованого КЗПТ літерами українського алфавіту	Еквівалентний термін літерами латинського алфавіту	Транскрипція еквівалентного терміну літерами українського алфавіту	
43	01.01.2016	Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони	Австрія	Gailtaler Speck	Гайльталер Шпек			М'ясна продукція (варена, солоня, копчена і т.) - в яглена свинина
44	01.01.2016	Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми	Австрія	Tiroler Speck	Тіролер Шпек			М'ясна продукція (варена, солоня, копчена і т.) - в яглена свинина

Рис. 2. База ГЗ Європейського союзу за угодою про асоціацію

Також зазначимо, що не вся продукція, зареєстрована в Україні, охороняється в Болгарії. Для прикладу наведемо витяг з бази Укрпатенту щодо назви ГЗ "Долината» (рис. 3) та витяг з бази Болгарії (рис. 4).

Номер реєстрації	Дата реєстрації	Міжнародний договір, на підставі якого КЗПТ внесено до реєстру	Держава реєстрації КЗПТ	Зареєстроване КЗПТ	Варіанти зареєстрованого КЗПТ			Назва товару, для якого зареєстровано КЗПТ
					Транскрипція зареєстрованого КЗПТ літерами українського алфавіту	Еквівалентний термін літерами латинського алфавіту	Транскрипція еквівалентного терміну літерами українського алфавіту	
871	01.01.2016	Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони	Болгарія	Долината на Струма followed or not by sub-region and/or smaller geographical unit	Долината на Струма, незалежно від того, чи після цього зазначено назву підregionу та/або меншої територіальної одиниці	Struma valley	Струма велей	Вино

Рис. 3. Пошук в базі Укрпатенту за словом "Долината»

Критерии за търсене

Наименование на
Географското означение

Долината

Номер на заявка	Дата на заявяване	Регистров номер	Наименование	Изображение	Класове стоки и услуги	Заявитель/Притежател/Ползвател	Статус
1	1997000003Г	1997-02-28	КАБЕРНЕ СОВИЊОН ОТ ДОЛИНАТА ПОД СИНИТЕ КАМЪНИ		33	НЕПУБЛИКУВАН ЗАЯВИТЕЛ	ГО Отказана заявка
2	1997000002Г	1997-02-28	МЕРЛО ОТ ДОЛИНАТА ПОД СИНИТЕ КАМЪНИ		33	НЕПУБЛИКУВАН ЗАЯВИТЕЛ	ГО Отказана заявка

Рис. 4. Пошук в базі Укрпатенту за словом "Долината"

Інформація з рис. 3 та рис.4 свідчить про те, що "Долината" в Болгарії не охороняється, на відміну від України. Аналіз бази Укрпатенту в порівнянні з базою Болгарії (також аналізувалась база Польщі, але в даній публікації аналіз не приводиться) показав розбіжності, щодо зареєстрованих ГЗ.

Виходячи з виявлених вище розбіжностей, база Укрпатенту щодо ГЗ другого виду інформації (щодо реєстрації географічних зазначень Європейського Союзу), є довідковою і потребує додаткових пошуків за базами країн, що можуть зацікавити українських виробників при комерціалізації їх продукції.

Окрім того, в базі Укрпатенту щодо ГЗ Євросоюзу є ГЗ, які не охороняються в країнах походження, що є порушенням норм Закону України.

База даних "Lisbon Express", на сайті ВОІВ, призначена для пошуку реєстрацій найменувань місць походження, зареєстрованих відповідно до Лісабонської угоди. Ця база містить небагато реєстрацій (станом на 17.12.2019 всього 1130 реєстрацій), але очікувано, що кількість реєстрацій має зрости з 2020 року, оскільки з 26 лютого 2020 вступить в силу Женевський акт Лісабонської угоди, у зв'язку з приєднанням до цієї угоди ЄС. Оскільки зазначений акт стосується реєстрацій не лише найменувань місць походження, а й географічних вказівок, то така модернізація Лісабонської системи надасть значного поштовху реєстрації таких об'єктів права інтелектуальної власності.

Оскільки ми досліджували раніше бази даних Болгарії і вона є учасником Лісабонської угоди, то цікаво, скільки реєстрацій і для яких товарів знаходяться в базі "Lisbon Express". Результат пошуку — 51 ГЗ (рис. 5).

The screenshot displays the search results for the 'Lisbon Express' database, filtered by the country 'Bulgaria' (OO/BG). The results are presented in three panels:

- Left Panel:** Shows a list of 26 records. The first record is '628 PERUŠTICA - USTINA'. Records 2 through 24 are marked as 'Cancelled'. Record 25 is '653 VRAČANSKI VAROVİK'.
- Middle Panel:** Shows a detailed view of the first record, '26.654 VJATOVSKI KAOLIN'. It lists 50 records, with the last one being '50.845 ВРАЧАЊАНСКИ ВАРОВИК'.
- Right Panel:** Provides a summary of the search results, stating '51.883 Девинска натурална минерална вода' and 'OO/BG: 51 occurrences in 51 records'. It also shows the search time as '0 seconds'.

Рис. 5. База "Lisbon Express" — результати пошуку за країною Болгарія

Висновки:

1. Необхідно привести у відповідність до Закону України "Про правову охорону географічних зазначень» інформацію на сайті Укрпатенту "Відомості державного реєстру України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів (КЗПТ)*» та розглянути доцільність та можливість створення бази даних, бо станом на 20 січня 2020 року це є по суті списком.
2. Для покращення пошуку на сайті Укрпатенту в базі ГЗ Європейського союзу за угодою про асоціацію необхідно передбачити пошук за Ніццькою класифікацією.
3. Необхідно актуалізувати на сайті Укрпатенту в базу ГЗ Європейського союзу, яка містить, в тому числі, інформацію щодо ГЗ, які не завжди охороняються в країнах походження (ГЗ "Долината» в Болгарії не охороняється, на відміну від України).
4. Необхідно розглянути доцільність приєднання України до Лісабонської угоди та внесення інформації про ГЗ України до бази даних "Lisbon Express», щодо якої прогнозується розширення, бо з 26 лютого 2020 вступить в силу Женевський акт Лісабонської угоди, який стосується реєстрацій не лише найменувань місць походження а й географічних вказівок.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 зі змінами. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. Дата звернення 23.12.2019 р. — Назва з екрана.
2. Закон України "Про правову охорону географічних зазначень» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 32, ст.267, зі змінами) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14?find=1&text=реєстр#w11>. Дата звернення 20.01.2020. Назва з екрана.